

ТЕРМІНИ-ДУБЛЕТИ КРИЗЬ ПРИЗМУ СПЕЦІАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ

На сучасному етапі наукове знання вважається рухомою формою культури, що з кожним обертом спіралі пізнання долає часопростір, і тим не менш, не має ньютонівської маси. На сьогодні поширення наукового знання стало можливим не лише у фізичному, а й у віртуальному просторі, набувши величезних масштабів. Таке поширення стало можливим не лише за рахунок розвитку інтернет-технологій, а й завдяки перекладу. Комунікація між представниками різних наукових спільнот та шкіл відбувається на засадах максимальної прозорості, причому основною мовою глобалізованого спілкування з 1980-х років вважається англійська. На нашу думку, окрім необхідності адаптувати наукові праці до параметрів певного лінгвокультурного середовища, існує й проблема узгодження термінології: різні підходи до вивчення одного й того самого феномену розхитують терміносистеми, оскільки часто спричиняються до появи термінів-дублетів.

Основи розуміння теорії та потенціалу термінотворення закладено вітчизняними вченими (Д'яков, Кияк, Куделько 2000; Селіванова 2011). Дослідникам йдеться не тільки про семантичні особливості терміна, а й про головні соціолінгвістичні тенденції становлення національних терміносистем. Зазначено, що мовна адаптація невід'ємна від мовного планування, причому якщо перша проблема пов'язана з усуненням прогалин у формуванні терміносистем, створенням та стандартизацією термінології, явищем мовної інтерференції та проблематикою пуризму та гіперпуризму, то друга вважається частиною соціальних процесів, та включає в себе необхідність планування статусу корпусу. Планування статусу реалізується шляхом надання певній мові чітко окресленого статусу та функцій. Планування корпусу є свідомим втручанням, з метою модернізації, у лексику, фонетику, та, меншою мірою, в граматику мови.

Напрацювання вчених спонукають до думки, що наявність термінів-дублетів виникає внаслідок реалізації лексичної варіантності в найменуванні одних й тих самих понять, причому один з термінів-дублетів може бути питомо національного походження, натомість інший – результатом мовної інтерференції. Явище проникнення в терміносистеми термінів іншомовного походження намагалися класифікувати. Йдеться про різні види мовної інтерференції в межах спеціальної мови – тобто мови науки й техніки. На основі психолінгвістичного принципу вирізняють свідомі й підсвідомі мовні інтерференції, відповідно до соціолінгвістичного принципу говорять про комунікативні та еталонні різновиди інтерференції, а керуючись лінгвістичним принципом, висновують думку про наявність фонетичного, граматичного та графічного різновидів мовної інтерференції. Слід звернути увагу й на явище паралельного запозичення з різних мов термінів на

позначення одного й того самого поняття. Безперечно, інтенсивність таких запозичень пояснюється рівнем розвитку мови певної галузі науки.

Не менш цікавим явищем, дотичним до перекладознавчої проблематики термінів-дублетів, вважаємо й формування так званого євролекту як нової мовної сутності, яскраво оприявленої в економічному дискурсі. Наукова розвідка дослідників спонукає до думки, що семантична взаємодія мов країн Європейського союзу призведе до зростання кількості інтернаціоналізмів, які продовжуватимуть розхитувати національні терміносистеми.

В аспекті практичної реалізації системи спеціального перекладу наразі доведено існування певних точок біфуркації як прояву нелінійності перекладу, а також нестійкості системи у відношеннях перекладацької рівноваги й незамкненість рівнів перекладу на рівні мови, дискурсу та культури.

Отже, прагматично зумовлені трансформації у англо-українському спеціальному перекладі в значній мірі залежать від соціально-культурних процесів, що відбуваються як у реальному, так і у віртуальному просторі. Тому наразі доцільно говорити про термінологічну лексикографію як засіб регулювання процесів наукової й технічної комунікації у глобалізованому просторі науки, техніки й інформаційних технологій, що може стати підґрунтям подальших перекладознавчих розвідок в галузі спеціального перекладу.